

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента,
доцента кафедри дошкільної та спеціальної освіти, психології і фахових методик
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Миськової Наталії Миколаївни

на дисертацію Гладун Лесі Василівни

**«Формування soft skills у дітей старшого дошкільного віку засобами
театралізованої діяльності»,**

подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 012 Дошкільна освіта

Актуальність теми дослідження, її зв'язок науковими темами, планами.

Актуальність теми дисертаційного дослідження Гладун Лесі Василівни зумовлена вимогами сучасного світу до особистості, її активності та мобільності, адаптивності до швидко змінюваних умов життя та професійної діяльності. На тлі суспільних умов життя в Україні особливого значення набувають навички критичного осмислення інформації, навички соціальної взаємодії, планування власних справ і ефективного використання часового ресурсу. Саме ці та ряд інших навичок віднесено до гнучких (чи універсальних) навичок (soft skills), якими має володіти особистість, що прагне стати успішною у XXI столітті. Необхідність їх формування у дітей дошкільного віку підкреслюється низкою державних документів, що унормовують функціонування системи дошкільної освіти України та визначають вектори професійної діяльності педагогів закладів дошкільної освіти, а також окреслюють очікувані результати взаємодії з дітьми значущих для них дорослих. Так, у «Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку» (2020 р.) серед завдань дошкільної освіти виокремлено «...формування базових компетентностей, (...) зокрема комунікації, навичок командної роботи, креативності, критичного мислення тощо». Базовий компонент дошкільної освіти (2021 р.) визначає вимоги до сформованості особистісної, ігрової, соціально-громадянської, мовленнєвої, комунікативної та інших компетентностей, зміст яких нерозривно пов'язаний із сформованістю soft skills у дітей старшого дошкільного віку на момент переходу до нової соціальної ролі – учня Нової української школи. Вимоги щодо сформованості soft skills простежуються також у Державному стандарті дошкільної освіти (2025 р.). Кореляція означених вимог простежується і зі змістом «Концепції Нової української школи», що є важливим для забезпечення принципу «освіта упродовж життя».

З метою формування soft skills Гладун Лесею Василівною обрано засоби театралізованої діяльності, що є зрозумілим та доцільним, оскільки ігрова діяльність є провідною на означеному етапі розвитку особистості, а Державний

стандарт дошкільної освіти (2025 р.) наголошує на «забезпеченні права дитини на гру як провідну діяльність у житті та в освітньому процесі».

Дисертація виконана в межах розвитку наукового напряму Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка «Інновації в дошкільній та початковій освіті» та відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Теоретико-методичні засади розвитку освітніх технологій у закладах дошкільної та початкової освіти» (номер державної реєстрації: 0120U105364).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення дослідження та висновки, сформульовані у дисертації, підтверджуються результатами дослідження та в цілому не викликають сумніву.

Виокремлена Гладун Лесею Василівною *мета дослідження* полягає в обґрунтуванні та експериментальній перевірці на прикладі групи навичок емоційно-адаптивного інтелекту педагогічних умов формування soft skills у дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності та узгоджується з темою дисертації, а окреслені п'ять завдань дослідження конкретизують методи її досягнення.

Розкриті у дисертації наукові факти та ідеї, результати проведеного дослідження обґрунтовані застосуванням *комплексу методів дослідження*, який складають: *теоретичні* (аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, порівняння, узагальнення – для з'ясування сутності основних понять дослідження, окреслення психолого-педагогічних передумов формування soft skills у дітей старшого дошкільного віку; узагальнення та систематизація – для конкретизації soft skills, необхідних для формування у дітей старшого дошкільного віку; класифікація – для впорядкування засобів театралізованої діяльності; педагогічне моделювання – для розробки моделі реалізації педагогічних умов формування soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності); *емпіричні* (бесіда, інтерв'ювання, анкетування, спостереження, ранжування учасників освітнього процесу – для вивчення стану проблеми на практиці; діагностичний, констатувальний, формувальний експерименти – для проведення експериментального дослідження); *методи математичної статистики* (метод кількісної та якісної обробки отриманих даних – для об'єктивного аналізу результатів реалізованого дослідження).

Зміст роботи та аналіз отриманих результатів дають змогу констатувати про досягнення поставленої мети і вирішення завдань дослідження.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Структура дисертації є чіткою, відповідає стратегії дослідження та складається з анотації англійською та українською мовами, списку опублікованих праць за темою дисертації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, висновків до усієї дисертації, списку використаних джерел (165 найменувань, з яких 18 – іноземною мовою) та 22 додатків. Загальний обсяг дисертації – 262 сторінки, в тому числі 190 сторінок складає основна частина. Зміст роботи ілюструє 11 рисунків та 16 таблиць.

У *вступі* дисертантка обґрунтовує актуальність теми дослідження, коректно визначає об'єкт, предмет, мету дослідження, окреслює завдання, представляє гіпотезу дослідження, окреслює логічно обрані методи дослідження, зазначає експериментальну базу дослідження; описує наукову новизну та теоретичне значення дослідження, розкриває практичне значення дослідження; подає дані щодо впровадження результатів дослідження та їх апробацію, висвітлених під час роботи міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій упродовж 2022 – 2025 рр.; подає інформацію щодо кількості публікацій; описує структуру та обсяг дисертації.

У *першому розділі* – «Теоретичні аспекти формування soft skills у дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності» – окреслено та проаналізовано трактування основних понять дисертаційного дослідження: «soft skills», «soft skills старших дошкільників», «театр», «дитячий театр», «театральна діяльність», «театралізована діяльність», «театралізація», «театралізована гра», «театрально-ігрове середовище», «засоби театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку»; представлено характеристику soft skills дітей старшого дошкільного віку, обґрунтовано важливість виокремлення та подано авторське трактування «soft skills емоційно-адаптивного інтелекту старших дошкільників»; на основі аналізу теоретичних джерел обґрунтовано психолого-педагогічні передумови формування soft skills, а також охарактеризовано театралізовану діяльність як засіб формування soft skills у дітей старшого дошкільного віку. Заслуговує на увагу виокремлена низка видів театру, які, на думку дисертантки, доцільно використовувати у взаємодії з дітьми дошкільного віку.

Другий розділ дисертації – «Моделювання процесу формування soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у старших дошкільників засобами театралізованої діяльності» містить опис компонентів soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у старших дошкільників (мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, контрольного), критеріїв (мотиваційно-стимульовального, когнітивно-знаннєвого, діяльнісно-практичного, контрольного-результативного) і показники визначення

рівнів їх сформованості (високого, середнього, низького). У цьому розділі виокремлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності: розвиток мотивації дитини до формування soft skills емоційно-адаптивного інтелекту із урахуванням її загальних та власних потреб, цінностей, інтересів засобами театралізованої діяльності; формування базової соціально-емоційної обізнаності та елементарних знань про основи театралізованого мистецтва; організація театралізовано-ігрового середовища та спільної театралізованої діяльності старших дошкільників; контроль та коригування самостійної театралізовано-творчої активності старшого дошкільника. У розробленій авторській моделі реалізації педагогічних умов формування soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності окрім мети, завдань, компонентів, педагогічних умов, переліку критеріїв та результату, представлено методологічні підходи (аксіологічний, особистісний, середовищний, діяльнісний, синергетичний, системний і компетентнісний); принципи реалізації умов (цілеспрямованості, єдності, послідовності і наступності, систематичності, індивідуалізації, гуманізму, варіативності, інтегрованості); методи і форми, а також засоби, які подано за такими групами: матеріально-технічні, творчо-продуктивні, методично-організаційні; основні soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у дітей старшого дошкільного віку (емпатія, саморегуляція, самоусвідомлення, адаптивність).

У *третьому розділі* дисертації – «Організація і результати експериментального дослідження» описано проведення діагностики рівнів сформованості soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у старших дошкільників на констатувальному етапі дослідження (2023/2024 н.р.); представлено перелік закладів освіти, які склали базу проведення дослідження (Тернопільський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №12 Тернопільської міської ради Тернопільської області, Тернопільський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №3 Тернопільської міської ради Тернопільської області, ЗДО ясла-садок (загального розвитку комунальної форми власності) «Сонечко» с. Васильківці Васильковецької сільської ради Тернопільської області, дошкільний підрозділ Горішньозалучанської філії Снятинського ліцею імені Василя Стефаника Снятинської міської ради Коломийського району Івано-Франківської області, заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №6 «Колобок» Івано-Франківської міської ради, початкова школа «Малюк» Львівської міської ради Львівської області (з дошкільним відділенням); описано методику формування soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у дітей старшого дошкільного віку засобами

театралізованої діяльності у контексті кожної, виокремленої у процесі дослідження, педагогічної умови; подано аналіз результатів експериментальної роботи. Отримані результати перевірено з допомогою модифікованого критерію Пірсона χ^2 , в результаті чого зроблено висновок щодо отримання позитивної динаміки формування soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у дітей старшого дошкільного віку у процесі експериментального дослідження.

Висновки логічно впливають зі змісту роботи та відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань. Представлені у переліку джерела складають науково-теоретичну базу дослідження.

Аналіз змісту роботи дозволяє констатувати, що дисертаційне дослідження є самостійною науковою роботою з окресленою перспективою подальших наукових розвідок.

Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення дисертаційного дослідження Л.В. Гладун полягає у розробці і впровадженні у практику роботи закладів дошкільної освіти методики реалізації педагогічних умов формування soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності; створенні діагностичного інструментарію для визначення рівнів сформованості мотиваційного, когнітивного, діяльнісного та контрольного компонентів soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у старших дошкільників тощо. На увагу та схвалення заслуговують авторські збірки «Віршовані історії для допитливої аудиторії», «Абетка скоромовок», «Чарівний театр для школярів та дошкільнят» та «Секрет щастя», покликання на які представлено у додатку С дисертації і які можуть бути використані педагогами та батьками у взаємодії з дітьми старшого дошкільного віку.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях

Основні результати та положення дисертаційного дослідження Гладун Л.В. представлено у 11 публікаціях, у тому числі: 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, індексованому у Scopus; 3 – у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; ще 2 – у зарубіжних наукових періодичних виданнях; 5 – у збірниках наукових конференцій.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес шести закладів освіти, що засвідчують представлені у додатку копії довідок про впровадження.

Основні теоретичні, експериментальні та прикладні результати дослідження, його концептуальні положення й узагальнені висновки висвітлювалися під час роботи міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій: «Сучасне дошкілля: актуальні проблеми, досвід, перспективи розвитку» (м. Ніжин, 2022 р.), «Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та

практичний досвід» (м. Тернопіль, 2023 р.); «Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів» (м. Львів, 2024 р.), «Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи» (м. Тернопіль, 2024, 2025 рр.); «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця» (м. Суми, 2025 р.).

Відповідність змісту анотації основним положенням дисертації

За своїм змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертація та анотація відповідають чинним правилам і вимогам. Основні положення анотації та дисертації – ідентичні.

Дискусійні положення та зауваження

Позитивно оцінюючи здійснене Гладун Лесею Василівною дисертаційне дослідження, відзначаючи теоретичну новизну та практичне значення запропонованої до захисту дисертації, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти та висловити зауваження:

1. У змісті роботи поряд з театралізованою діяльністю розглядається сюжетно-рольова гра. У запропонованій авторській моделі сюжетно-рольова гра подана серед методів та форм реалізації виокремлених авторкою педагогічних умов формування soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності; у додатку В сюжетно-рольова гра зазначається серед видів театралізованої діяльності. З огляду на це вважаємо, що робота значно б виграла за умови теоретичного обґрунтування у змісті дисертації авторського бачення взаємозв'язку між театралізованою діяльністю та сюжетно-рольовою грою.

2. На с. 37 дисертації після поданого трактування поняття «театральна діяльність» наголошується на значенні театралізованої діяльності, що дещо порушує логіку викладу матеріалу, оскільки автор розмежовує ці два поняття та подає у тексті їх порівняльний аналіз, а різні трактування поняття «театралізована діяльність» подаються лише через два абзаци після зазначеного.

3. Серед інших елементів моделі реалізації педагогічних умов формування soft skills емоційно-адаптивного інтелекту у дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності визначено низку форм і методів і подано їх як єдиний структурний елемент. Вважаємо, що запропонована авторкою модель була б більш інформативною за умови розмежування методів і форм та представлення їх окремими елементами моделі.

4. Заслуговує на увагу подана у додатках збірка авторських п'єс для розігрування дітьми. Поряд із цим доцільно було б подати орієнтовний перелік літературних творів для дітей (оповідань, віршів), а також казок, як народних, так і сучасних українських авторів, які, на думку авторки, володіють

розвивально-виховним потенціалом у контексті проведеного дослідження та могли б у результаті їх емоційного проживання лягти в основу самостійної театралізованої діяльності дітей.

Висловлені зауваження та побажання мають рекомендаційний характер й не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Гладун Лесі Василівни, яка здійснена на належному науковому рівні.

Загальний висновок

Дисертація Гладун Лесі Василівни на тему «Формування soft skills у дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності» відповідає вимогам, визначеним наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами). Авторка дисертації Гладун Леся Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 012 Дошкільна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
психології і фахових методик Хмельницької
гуманітарно-педагогічної академії

Наталія МИСЬКОВА

Підпис Наталії МИСЬКОВОЇ засвідчую
Начальник відділу кадрів ХГПА

Валентина БАРАНОВСЬКА

